Hukuk Bölümü 2009/258 E., 2010/57 K.

"İçtihat Metni"

Davacı vekili, dava dilekçesinde, 19.9.2007 tarihinde Manisa İli, Merkez İlçesi, Barbaros Mahallesinde bulunan tren yolu hemzemin geçidinde motoru ile geçerken tren ile çarpışması nedeniyle davacının murisi C. Ü.'ın vefat ettiğini, kazanın meydana geldiği yerin bariyersiz, korkuluksuz bir hemzemin geçit olduğunu, bu hemzemin geçitte "Dur" levhasından başka geçişin kontrollü bir şekilde yapılabilmesi için bariyer, ışık sistemi vb. gibi hiç bir önlem ve tedbir alınmadığını, bu önlemlerin alınması ve hemzemin geçidin düzenlenmesinin TCDD tarafından yapılması gerektiğini ileri sürerek fazlaya ilişkin talep ve dava hakkı saklı kalmak kaydıyla 1.000.-YTL maddi ve 10.000.-YTL manevi olmak üzere toplam 11.000.-YTL tazminatın kaza tarihinden itibaren işleyecek en yüksek ticari (avans) faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı idare vekili, savunma dilekçesinde, davada idari yargının görevli olduğunu ileri sürerek görev itirazında bulunmuştur.

MANİSA 2. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 30.6.2009 gün ve E:2008/183 sayı ile, ileri sürülen iddialar ve olaylar bakımından davaya bakmaya Mahkemelerinin görevli olduğuna ve davalı vekilinin görev konusundaki taleplerinin reddine karar vermiştir.

Davalı idare vekilinin, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması yolundaki dilekçesi üzerine, dava dosyası örneği Danıştay Başsavcılığı'na gönderilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; Kullandığı motosiklete kontrolsüz hemzemin geçitte tren çarpması sonucu ölen C. Ü.'ın babası tarafından maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi istemiyle TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne karşı Manisa 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin E:2008/183 sayılı dosyasında açılan davada, davalı idarece davanın görüm ve çözümünün idari yargının görevine girdiği ileri sürülerek görev itirazında bulunulduğu ve itirazın reddi üzerine olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasının istenildiğinin anlaşıldığı, Anayasa'nın 125 inci maddesinde, idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğunun belirtildiği, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2 nci maddesinin (1-b) bendinde, idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları muhtel olanlar tarafından açılan tam yargı davalarının, görüm ve çözümü idari yargının görev alanına giren idari dava türleri arasında gösterildiği, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün, bir kamu kuruluşu olduğu, kamu hizmeti olduğu tartışmasız bulunan demiryolu taşımacılığı işini tekel halinde yürüttüğü, kamu hizmetini yürütmekle yükümlü kılınan kamu kuruluşunun, kamu hizmetini yürütürken kişilere verdiği zararın tazminine ilişkin davada, kamu hizmetinin, yöntemine ve hukuk kurallarına uygun olarak yürütülüp yürütülmediği, kamu yararına uygun şekilde işletilip işletilmediği, sonuçta, hizmet kusuru ve idarenin sorumluluğunu gerektiren bir husus olup olmadığının tayin ve tespitinin idari yargı yerlerine ait bulunduğu, uyuşmazlığın, davalı TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün yürütmekle görevli olduğu kamu hizmetinin gereği gibi yapılmamasından dolayı uğranıldığı iddia olunan zararın davalı idareden tazmini istemine ilişkin bulunduğu, bu durumda, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü aleyhine açılan davanın görüm ve çözümü, idari işlem ve eylemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılacak tam yargı davalarına bakmakla görevli olan idari yargı yerlerine ait bulunduğundan, Manisa 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin, anılan Genel Müdürlüğün görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılması gerektiği, bu nedenlerle, 2247 sayılı Yasa'nın 10 uncu maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesine göre Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın da yazılı düşüncesi istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; Davacı Ş. Ü. tarafından davalı TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü aleyhine Manisa 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan 2008/183 Esas sayılı tazminat davasında, Danıştay Başsavcılığı tarafından 2247 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması nedeniyle gönderilen 2009/258 Esas sayılı dosyanın incelendiği, Manisa İli, Merkez İlçesi, Barbaros Mahallesi'nde bulunan kontrolsüz hemzemin geçitte kullandığı motosikletin tren ile çarpışması sonucunda hayatını kaybeden C. Ü.'ın babası tarafından meydana gelen maddi ve manevi zararın tazmini talebiyle Manisa 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan davada, davalı idare tarafından görev itirazında bulunulması üzerine olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığının anlaşıldığı, TCDD İşletmesi'nin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu, 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak karlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla İşletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olmasının, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmediği, Anayasa'nın 125/son madde ve fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğunun kurala bağlandığı, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesi gereğince idari eylem ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılan tam yargı davalarının idari dava türleri arasında sayıldığı, buna karşın, dava konusu zararın, karayolunun demiryolu ile kesiştiği hemzemin geçitte meydana gelen kaza sonucunda oluşması nedeniyle ortada bir trafik kazası bulunduğu düşüncesinden hareketle 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu incelendiğinde; anılan Kanunun 2. maddesinde Karayolları Trafik Kanunu'nun kapsamının belirlendiği, 3. maddesinde ise, "Demiryolu geçidinin (hemzemin geçit); Karayolu ile demiryolunun aynı seviyede kesiştiği bariyerli ve bariyersiz geçitlerdir, Kamu hizmeti taşıtı: Kamu hizmeti için yük veya yolcu taşıması yapan bütün taşıtlardır, Taşıt: Karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan araçlar olduğu" tanımlarının yapıldığı, trenin söz konusu Kanun kapsamına dahil edilmediğinin anlaşıldığı, anılan Kanunun 85, 90 ve 106. maddeleri hükümleri uyarınca işletenin hukuki sorumluluğu kapsamında maddi tazminatın biçimi ve kapsamı ile manevi tazminat konularında Borçlar Kanunu'nun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır kuralı uyarınca uyuşmazlığın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği ileri sürülebilir ise de; anılan Kanunda gerek hemzemin geçitin karayolunun uzantısı olduğunu belirten bir tanım ve düzenlemeye yer verilmemiş ve gerekse trenin bu Yasa kapsamına giren bir motorlu taşıt olarak sayılmamış olması karşısında, bu iddiayı kabule olanak bulunmadığı, TCDD Ana Statüsü'ne, Yüksek Planlama Kurulu'nun 27.4.1992 gün ve 92/T.29 sayılı kararı ile eklenen Ek 2. maddede, demiryolunun karayolu, köy yolu ve benzeri yollar ile yaptığı kesişmelerde demiryolunun ana yol sayılacağı, trafik düzeninin gerektirdiği hallerde söz konusu yollara ait geçitler ile görüşe engel teşkil eden tesislerin kaldırılacağı, demiryolu üzerinde seyreden araçların karayolu, köy yolu ve benzeri yollardaki araçlara göre geçiş üstünlüğünün bulunduğunun belirtildiği, hemzemin geçitte karayolu taşıtı ile trenin çarpışması sonucunda doğan zararın, kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmemesinden dolayı idarenin hizmet kusuru esasına göre tazmini istemiyle TCDD Genel Müdürlüğü'ne karşı açılan davanın görüm ve çözümünde idari yargı yeri görevli bulunduğundan, Danıştay Başsavcısı'nın başvurusunun kabulü gerektiği, nitekim, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 10.3.2003 gün ve 2002/93 ve 2003/2 sayılı kararında da; hemzemin geçitte karayolu taşıtı ile trenin çarpışması sonucunda doğan zararın idarenin hizmet kusuru esasına göre tazmini istemiyle açılan davanın, idari yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği hususunda hüküm kurulduğu, bu nedenlerle, Danıştay Başsavcılığı'nın 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesi gereğince yapmış olduğu başvurunun kabulü ile Manisa 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2008/183 Esas sayılı görevlilik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mustafa KICALIOĞLU, Mahmut BİLGEN, Habibe ÜNAL, Ayper GÖKTUNA, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 1.3.2010 günlü toplantısında:

I- İLK İNCELEME : Başvuru yazısı ve dava dosyası örneği üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi gereğince yapılan incelemeye

göre, davalı idare vekilinin anılan Yasanın 10/2 maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12/1. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine Danıştay Başsavcısı'nca, 10. maddede öngörülen biçimde olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ: Raportör-Hakim Nurdane TOPUZ'un, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Dr. İlknur ALTUNTAŞ ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun davada idari yargının görevli olduğu yolundaki sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava, kontrolsüz hemzemin geçitte trenin çarptığı motosiklette bulunan davacının murisinin hayatını kaybetmesi nedeniyle maddi ve manevi tazminatın davalıdan tahsili istemiyle açılmıştır.

28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD) Ana Statüsü'nün "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1.maddesi, "Bu Ana Statünün amacı; 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olarak söz konusu Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde faaliyette bulunmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü adı altında teşkil olunan Kamu İktisadi Kuruluşunun hukuki bünye, amaç ve faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkileri ve ilgili diğer hususları düzenlemektir..." hükmünü taşımakta; "Hukuki Bünye" başlıklı 3. maddesinde, bu Ana Statü ile teşkil olunan TCDD İşletmesinin, sermayesinin tamamı Devlete ait, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir "Kamu İktisadi Kuruluşu" olduğuna ve 233 sayılı KHK ile bu Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğuna işaret edilmekte; 4.maddesinde, sayılan Kuruluş amaç ve faaliyet konularının tamamına yakınının "tekel" kapsamında işler olduğu belirtilmekte; kuruluşu, yönetimi ve denetimi konularında 233 sayılı KHK hükümlerine paralel düzenlemelere yer verilmektedir.

Buna göre, TCDD İşletmesinin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu tartışmasızdır. 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, İşletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olması, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmemektedir.

Dava dilekçesinin incelenmesinden; davacı vekilince, kazanın meydana geldiği yerin bariyersiz, korkuluksuz bir hemzemin geçit olduğu, bu hemzemin geçitte "Dur" levhasından başka geçişin kontrollü bir şekilde yapılabilmesi için bariyer, ışık sistemi vb. gibi hiç bir önlem ve tedbir alınmadığı, bu önlemlerin alınması ve hemzemin geçidin düzenlenmesinin TCDD tarafından yapılması gerektiği ileri sürüldüğüne göre, uğranılan zararın tazmini istemine ilişkin davanın; zararın hizmetin kuruluşu ve işleyişindeki aksaklıklardan doğduğu ve bu nedenle idarenin hizmet kusuru esasına göre sorumlu olduğu nedenine dayanılarak açıldığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 125. maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesinde, idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları ihlal edilenler tarafından açılan tam yargı davaları, idari dava türleri arasında sayılmıştır.

Buna göre ve idare personelinin dikkatsizlik ve tedbirsizliği sonucu oluşan kişisel kusura değil de, zararın kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında doğduğu nedeniyle idarenin hizmet kusuruna dayanılmış olması karşısında, kamu hizmeti yürüten TCDD İşletmesinin, bu hizmeti yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan dava, olayda, kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanmasını gerektirmektedir. Bu hususların saptanması ise idare hukuku ilkelerine göre yapılabileceğinden, 2577 sayılı Yasa'nın 2/1-b maddesi kapsamında bulunan tam yargı davasının görüm ve çözümünde idari yargı yerleri görevlidir.

Buna karşın, dava konusu zararın, karayolunun demiryolu ile kesiştiği hemzemin geçitte meydana gelen kaza sonucunda oluştuğu nedeniyle ortada bir trafik olayı bulunduğu düşüncesinden hareketle, davanın 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 85., 90. ve 106. maddeleri hükümleri uyarınca, işletenin hukuki sorumluluğu kapsamında çözümlenmesi gerekeceği ileri sürülebilir ise de; anılan Yasada gerek hemzemin geçidin karayolunun uzantısı olduğunu belirten bir tanım ve düzenlemeye yer verilmemesi ve gerekse trenin bu Yasa kapsamına giren bir motorlu taşıt olarak sayılmamış olması karşısında, bu iddiayı kabule olanak bulunmamaktadır.

Nitekim; TCDD Ana Statüsü'ne, Yüksek Planlama Kurulu'nun 27.4.1992 tarih ve 92/T. 29 sayılı kararıyla ilâve edilen Ek 2. maddede, " Demiryolunun karayolu, köy yolu ve benzeri yollar ile yaptığı kesişmelerde demiryolu ana yol sayılır.

Bu kesişmelerde yapılan yeni yolun bağlı olduğu kurum veya kuruluş, alt ve üst geçit yapmak ve diğer emniyet tedbirlerini almakla yükümlüdür.

Demiryolu trafik düzeninin gerektirdiği hallerde sözkonusu yollara ait geçitler ile görüşe engel teşkil eden tesisler kime ait olursa olsun kaldırılır.

Demiryolu üstünde seyreden araçların karayolu, köy yolu ve benzeri yollardaki araçlara göre geçiş üstünlüğü vardır" denilmek suretiyle demiryolunun farklı bir hukuki statüye tabi bulunduğu açıklanmaktadır.

Belirtilen nedenlerle, hemzemin geçitte trenin motosiklete çarpması sonucunda doğan zararın TCDD İşletmesi'nce tazminine yönelik olarak açılan davanın, idarenin hizmet kusuru esasına göre görüm ve çözümünde idari yargı yeri görevli olduğundan, Danıştay Başsavcısı'nın başvurusunun kabulü ile TCDD İşletmesi vekilinin görev itirazının reddine ilişkin Asliye Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ:Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Danıştay Başsavcısı'nın BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile TCDD İşletmesi vekilinin GÖREV İTİRAZININ REDDİNE İLİŞKİN, Manisa 2. Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 30.6.2009 gün ve E:2008/183 sayılı KARARININ KALDIRILMASINA, 1.3.2010 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.